

**Protocol medicijnverstrekking
en medisch handelen**

van Cbs Oud Zandbergen

Chr. Basisschool
Oud Zandbergen

Inhoud:

Inhoud

Inhoud:	2
Inleiding	3
1. Het kind wordt ziek op school	3
2. Het verstrekken van medicijnen.....	4
3. (Reguliere) Medische handelingen	5
Bijlage 1:	7
Bijlage 2:	9
Bijlage 3:	10
Bijlage 4:	12

Inleiding

Op school worden leerkrachten regelmatig geconfronteerd met kinderen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen zijn zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn, of pijn ten gevolge van een insectenbeet.

Ook krijgt een leerkracht soms het verzoek om een kind, de door een arts voorgeschreven medicijnen, toe te dienen. Soms wordt er gevraagd daadwerkelijk medisch te handelen, door bijvoorbeeld het geven van injecties of het controleren van de bloedsuikerspiegel. Door het verrichten van dergelijke handelingen aanvaarden wij een aantal verantwoordelijkheden en begeven wij ons op een terrein, waarvoor wij niet zijn gekwalificeerd.

Er zijn vier te onderscheiden situaties:

1. Het kind wordt ziek op school.
2. Het verstrekken van medicijnen op verzoek.
3. Medische handelingen.
4. Het kind krijgt een ongeval.

1. Het kind wordt ziek op school

Regelmatig komt een kind 's morgens gezond op school en krijgt tijdens de schooluren last van hoofd- buik- of oorpijn. Ook kan het bijvoorbeeld door een insect geprikt worden.

In zijn algemeenheid is een leerkracht niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. De grootst mogelijke terughoudendheid is hier dan ook geboden.

Uitgangspunt moet zijn dat er geen medicijnen (dus ook geen drogisterijmedicijnen) worden verstrekt en dat een kind dat ziek is, naar huis moet. De leerkracht zal, in geval van ziekte, altijd contact op moeten nemen met de ouders om te overleggen wat er moet gebeuren (is er iemand thuis om het kind op te vangen, wordt het kind gehaald of moet het gebracht worden, moet het naar de huisarts, etc.?).

Ook wanneer een leerkracht inschat dat het kind bij een eenvoudig middel gebaat is, dan is het gewenst om altijd eerst contact te zoeken met de ouders. Vraag om toestemming aan de ouders, om een bepaald middel te verstrekken.

Problematisch is het wanneer de ouders en andere, door de ouders aangewezen vertegenwoordigers, niet te bereiken zijn. Het kind kan niet naar huis gestuurd worden zonder dat daar toezicht is. Ook kunnen de medicijnen niet met toestemming van de ouders verstrekt worden. De leerkracht kan dan besluiten, na overleg met de directie, om zelf een eenvoudig middel te geven. Daarnaast moet hij inschatten of niet alsnog een (huis)arts geraadpleegd moet worden. Raadpleeg bij twijfel altijd een arts. Zo kan bijvoorbeeld een ogenschijnlijk eenvoudige hoofdpijn een uiting zijn van een veel ernstiger ziektebeeld. Het blijft zaak het kind voortdurend te observeren. Iedere situatie is anders, zodat we niet uitputtend alle signalen kunnen benoemen die zich kunnen voordoen.

Enkele zaken waar leerkrachten op kunnen letten zijn:

- toename van pijn
- misselijkheid

- verandering van houding (bijvoorbeeld in elkaar krimpen)
- verandering van de huid (bijvoorbeeld erg bleke of hoogrode kleur)
- verandering van gedrag (bijvoorbeeld onrust, afnemen van alertheid)

Leerkrachten moeten zich realiseren dat ze geen arts zijn, bij twijfel, altijd een (huis)arts raadplegen. Dit geldt uiteraard ook wanneer de pijn blijft of de situatie zich verergert.

2. Het verstrekken van medicijnen

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens schooluren. Te denken valt bijvoorbeeld aan puffjes voor astma, antibiotica, of zetabletten bij toevallen. Ouders vragen dan of een leerkracht deze middelen wil verstrekken.

Het verstrekken van deze middelen is een medische handeling.

Uitgangspunten:

1. Op school worden geen reguliere medische handelingen verricht. Wel worden eenvoudige medische handelingen verricht. Te denken valt dan aan: het plakken van pleisters, het aanbrengen van insectenzalf (merk Apidar, Mexx, First Medic) en coolpacks. Ouders die tegen bovenstaande bezwaar dienen dit schriftelijk kenbaar te maken.
2. Op school worden geen regulier toe te dienen medicijnen verstrekt, waarvan (het vergeten) toe (te) dienen ervan een levensgevaarlijke situatie oplevert. Het is daarmee aan de ouders om zorg te dragen voor het organiseren van deze zorg. Hiertoe kunnen afspraken met de school (ruimte, tijd, etc.) worden vastgelegd.
3. Voor leerlingen waarbij het noodzakelijk is om in een acute situatie onmiddellijk een levensreddende spuit toe te dienen (notenallergie, bijensteken, etc.), kan bij de inschrijving van deze leerling een formulier worden ingevuld door ouders en directie om de zorg hieromtrent te organiseren. Op dit formulier staan de plichten van ouders en school omschreven en daar tekenen beiden voor. Mocht bij aanmelding het medisch probleem van de leerling nog niet bekend zijn, dan wordt het formulier ingevuld zodra die duidelijkheid er wel is.

Ouders tekenen ervoor dat zij:

1. Het formulier volledig naar waarheid invullen en een verklaring van de behandelend arts bijvoegen;
2. Het initiatief zullen nemen om met leerkrachten (die op vrijwillige basis instemmen met de zorg), in overleg te gaan om de wijze van toedienen van het noodmedicijn te bespreken;
3. Het initiatief zullen nemen om minimaal één keer per drie maanden de voortgang met deze leerkrachten te bespreken. Van dit gesprek wordt een kort verslag gemaakt en in de leerlingenadministratie opgenomen;
4. Bij de start van het schooljaar contact op zullen nemen met de betreffende leerkracht van het kind om zaken mogelijk opnieuw te bespreken;
5. Direct contact op zullen nemen met de school bij verandering van de medische conditie van de leerling, van het medicijn of bij verandering van de manier waarop het medicijn verstrekt moet worden of de medische handeling moet worden uitgevoerd;

6. Ervoor zorgen dat voldoende medicijn in oorspronkelijke verpakking (met etiket, voorschrift en naam leerling) op school aanwezig is. Medicijnen worden alleen in de oorspronkelijke verpakking geaccepteerd.
7. Zelf letten op de vervaldatum van het medicijn.

LET OP:

1. Het invullen en ondertekenen van het formulier, vrijwaart nooit verkeerd handelen en de consequenties daarvan. Met het protocol en het formulier zorgt de school er met name voor dat zij alles in het werk heeft gesteld om zo zorgvuldig mogelijk te handelen. Leerkrachten moeten zelfstandig kiezen voor het uitvoeren van de handelingen en mogen daartoe nooit gedwongen worden.
2. Als het gaat om het verstrekken van reguliere medicijnen gedurende een langere periode, dan vervult de school hierin geen rol! De ouders moeten het initiatief nemen voor een overleg om de reguliere medicatie te organiseren en weten dat zij daarvoor geen leerkrachten kunnen inschakelen.
3. Mocht de situatie zich voordoen dat een leerling niet goed op een acuut medicijn (waarvoor dus een formulier aanwezig is) reageert of dat er overhoopt toch een fout gemaakt wordt bij de toediening, dan moet direct met ouders, huisarts of zelfs ziekenhuis gebeld worden.

3. (Reguliere) Medische handelingen

Wanneer wordt overgegaan tot het laten uitvoeren van medische handelingen door een leerkracht, neemt het bestuur daarmee bepaalde verantwoordelijkheden op zich, waarbij de consequenties van die keuze moeilijk te overzien zijn. Bovendien moet voor het uitvoeren van bepaalde medische handelingen een bekwaamheid zijn verworven volgend de wet BIG.

Het bestuur vindt dat personeelsleden geen medische handelingen mogen uitvoeren. In uitzonderlijke situaties en na voorafgaand overleg tussen directie, ouders en eventueel huisarts en specialist, kan worden nagegaan of het in acute allergiereacties mogelijk is om toch medisch te acteren. De medewerking die in dat geval zal worden verleend, bestaat uit het beschikbaar stellen van ruimte en de zorg voor een adequate opslag van medicatie.

Dit houdt concreet in, dat reguliere medische handelingen, bijvoorbeeld het op regelmatige tijden toedienen van injecties, zepillen en sondevoeding etc. als gevolg van een chronische ziekte of aandoening, **te allen tijde** door ouders dienen te worden uitgevoerd of door een bevoegde derde die daarvoor door de ouders is gemachtigd, zijnde geen leerkracht.

Ouders overleggen in dat geval van te voren met de directie en leerkracht over:

- Wie naar school komt om de handeling te verrichten;
- Wanneer de handeling moet/kan plaatsvinden;
- De ruimte waar de handeling kan plaatsvinden;
- Hoe te handelen als er iets verkeerd gaat (bijvoorbeeld verpleegkundige verschijnt niet of niet op afgesproken tijd of er volgt een onverwachte reactie op de handeling);
- Wie in het oog houdt of alles verloopt, zoals afgesproken;

- Wijze en tijd van informeren als er een wijziging in de afspraken komt. Het zal duidelijk zijn dat – gezien de ingrijpendheid van de handelingen – de afspraken met betrekking tot bovengenoemde punten schriftelijk moeten worden vastgelegd en dat alle documenten met betrekking tot medische handelingen en medicijnverstrekking door de ouders moeten worden ondertekend.

Bijlage 1:

Afspraken met betrekking tot het uitvoeren van medische handelingen op school

Ondergetekende (ouders en school) verklaren de volgende afspraken met elkaar gemaakt te hebben met betrekking tot uitvoering van de zogenaamde "medische handeling" op school bij:

Naam kind: _____

Geboortedatum: _____

Adres: _____

Postcode en woonplaats: _____

Naam huisarts: _____

Telefoon huisarts: _____

Naam specialist: _____

Telefoon specialist: _____

Afgesproken is, dat bij bovengenoemde leerling de voor hem/haar noodzakelijke medische handelingen op school worden uitgevoerd:

Door de vader/moeder/een derde, namelijk _____ (naam)

Te bereiken op _____ (telefoonnummer), zijnde geen leerkracht.

Beschrijving van de ziekte waarvoor de 'medische handeling' op school bij de leerling nodig is:

Omschrijving van de uit te voeren 'medische handeling':

De 'medische handeling' moet dagelijks worden uitgevoerd op onderstaande tijden:

_____uur _____uur
_____uur _____uur

OF:

De 'medische handeling' mag alleen worden uitgevoerd in de hieronder nader omschreven situatie:

Tenslotte is afgesproken dat:

- De medische handeling plaats kan vinden in ruimte _____
- Als degene die de medische handeling zou verrichten, niet op de afgesproken tijd kan verschijnen, hij/zij daarover de school zo snel mogelijk op de hoogte stelt en aangeeft hoe het opgelost wordt;
- Als degene die de medische handeling zou verrichten, niet op de afgesproken tijd verschijnt zonder bericht, de ouder telefonisch wordt benaderd door de leerkracht;
- De ouders bijhouden of de medische handeling op de juiste wijze en tijd plaatsvindt;

Eventuele extra opmerkingen:

U, als ouders/verzorgers, bent verplicht, en verantwoordelijk, ervoor te zorgen dat de gegevens van dit formulier, zolang uw kind bij ons op school zit, actueel te houden en er zorg voor te dragen dat de noodzakelijke gegevens altijd op school beschikbaar zijn en ingevoerd in het leerlingenadministratiesysteem Parnassys. Het is van groot belang dat de gegevens actueel blijven. U verklaart om die reden dan ook dat u veranderingen direct zult doorgeven aan de leerkracht.

Aldus afgesproken:

Plaats: _____

Datum: _____

Ouder/verzorger:

Naam: _____

Handtekening: _____

Namens de school:

De directeur:

Naam: _____

Handtekening: _____

Bijlage 2:

Richtlijnen hoe te handelen bij een calamiteit t.g.v.:

- het toedienen van medicijnen aan een kind

- het uitvoeren van een medische handeling

- Laat het kind niet alleen. Probeer rustig te blijven. Observeer het kind goed en probeer het gerust te stellen.
- Waarschuw een volwassene (of laat één van de kinderen een volwassene ophalen waarbij u duidelijk instrueert wat het kind tegen de volwassene moet zeggen).
- Bel direct de huisarts en/of de specialist van het kind.
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
- Geef door naar aanleiding van welk medicijn of "medische" handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan.
- Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand hebt (of laat ze direct door iemand opzoeken) zoals:
 - ¨ Naam van het kind
 - ¨ Geboortedatum
 - ¨ Adres
 - ¨ Telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen, persoon
 - ¨ Naam + telefoonnummer van huisarts /specialist
 - ¨ Ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn
- Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon):
 - ¨ Leg duidelijk uit wat er gebeurd is.
 - ¨ Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd.
 - ¨ In geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis het kind is gegaan.

Bijlage 3:

Uitvoeren van medische handelingen, wettelijke regel en aansprakelijkheid

Er is een aantal soorten medische handelingen op school te identificeren:

1. Handelingen waarvoor de wet BIG niet geldt. Dit zijn handelingen zonder grote medische risico's, zoals het geven van zelfhulpmedicijnen als aspirine, e.d. en
2. Handelingen waarvoor de wet BIG **wel** geldt. BIG staat voor Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg. De Wet BIG geeft regels voor beroepen in de gezondheidszorg en biedt personen bescherming tegen ondeskundig en onzorgvuldig handelen. Het BIG-register is een onderdeel van de Wet BIG.

BIG-handelingen zijn handelingen die risicovol zijn, zoals het geven van injecties en het toedienen van sondevoeding. Deze mogen slechts worden uitgevoerd door artsen en door verpleegkundigen die hiervoor een bekwaamheidsverklaring moeten hebben. Met het delegeren van het verrichten van deze handelingen aan leerkrachten in het onderwijs, moet met grote zorgvuldigheid worden omgegaan. Een specialist kan een personeelslid handelingsbekwaam achten. Dit heeft echter niet tot gevolg dat dit personeelslid niet meer aansprakelijk is voor zijn handelen; hij of zij blijft wettelijk aansprakelijk. Het verzekeren van dit risico is bij sommige verzekeringsmaatschappijen mogelijk. Een arts kan een personeelslid bekwaam verklaren voor het uitvoeren van een medische handeling en deze bekwaamheid ondersteunen met een ondertekende verklaring van bekwaamheid. De arts geeft deze bekwaamheidsverklaring voor een bepaalde tijd af. Wanneer de termijn van de verklaring is overschreden, moet de arts opnieuw de bekwaamheid testen.

Het hebben van een medisch handelingsprotocol op school is belangrijk. Het volgen van de werkwijze van dit protocol sluit niet uit dat een personeelslid civielrechtelijk aansprakelijk gesteld en vervolgd zou kunnen worden voor het (foutief) verrichten van medische handelingen bij calamiteiten. Zelfs als ouders het personeelslid toestemming hebben gegeven tot het uitvoeren van medische handelingen bij hun kind kan het personeelslid verantwoordelijk worden gesteld voor zijn/haar acties, als het fout gaat.

Het bestuur heeft er om die reden voor gekozen om reguliere medische handelingen waarvoor BIG registratie nodig is, niet door personeelsleden te laten uitvoeren. Waar het gaat om levensreddende medische handelingen als gevolg van een acute allergie of shock, worden er individuele afspraken gemaakt tussen directie, ouders en een specifieke personeelsleden, die hier **vrijwillig** voor kiezen.

Mocht zich onverhoopt ten gevolge van een medische handeling een calamiteit voordoen, dan stelt de leerkracht zich direct in verbinding met de huisarts en / of specialist van het kind. Bel bij (het vermoeden van) een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112. Bel bij twijfel altijd 112.

Zorg ervoor dat alle relevante gegevens van het kind voorhanden zijn, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en specialist van het kind. Geef verder door naar

aanleiding van welke handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en welke verschijnselen bij het kind waarneembaar zijn.

Kortom:

- Het bestuur zal medewerking verlenen aan het geven van **acute** medicatie.
- Voor de individuele leerkracht geldt dat hij/zij mag weigeren handelingen (al dan niet vallend onder de wet BIG) uit te voeren waarvoor zij zich niet bekwaam acht.
- De wet BIG is niet van toepassing, als er sprake is van een noodsituatie. Iedere burger wordt dan geacht te helpen naar beste weten en kunnen en is in dat kader ook altijd aansprakelijk voor zijn (niet) handelen.

Bijlage 4:

Standpunt van het bestuur.

Als personeelsleden worden betrokken bij de zorg rond een (chronisch) zieke leerling. Zij zijn daarmee partners in die zorg worden. In zo'n geval kan het voor komen dat personeelsleden gevraagd worden om een medische handeling bij een leerling uit te voeren, waartoe zij niet bekwaam zijn. Deze, niet alledaagse, positie van een personeelslid wordt door het bestuur uiterst serieus genomen. **Daarom vindt het bestuur dat haar personeelsleden geen medische handelingen mogen uitvoeren.**

In zeer uitzonderlijke situaties en na voorafgaand overleg tussen directie, ouders en individueel personeelslid, kan een uitzondering worden gemaakt, die dan zorgvuldig moet worden vastgelegd en regelmatig moet worden geëvalueerd. Soms verdient het dan aanbeveling een personeelslid een bekwaamheidsverklaring te laten halen. Heeft een personeelslid namelijk geen bekwaamheidsverklaring, dan kan hij bij oneerdeelkundig handelen aangesproken worden voor de aangerichte schade. Het personeelslid dat onbekwaam en/of zonder opdracht van een arts een medische handeling verricht is niet alleen civielrechtelijk aansprakelijk (betalen van schadevergoeding), maar ook strafrechtelijk (mishandeling). Het schoolbestuur kan op zijn beurt als werkgever eveneens civiel- en strafrechtelijk aansprakelijk gesteld worden.

Door helder te zijn over de beleidslijnen, de (on)mogelijkheden binnen de organisatie en door de afspraken vast te leggen, wordt zoveel mogelijke zekerheid aan leerling, ouders, personeelsleden en directie geboden rondom de medische zorg voor leerlingen. Ook voor de verzekeraar van de school/het bestuur moet duidelijk zijn dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld.